

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДИТИНСТВА
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

***ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ II Всеукраїнської
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЛЯ НАУКОВЦІВ,
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ,
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
АСПІРАНТІВ,
МОЛОДИХ УЧЕНИХ***

**24 ЖОВТНЯ 2025 Р,
М. ОДЕСА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДИТИНСТВА
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції
для науковців, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти,
аспірантів, молодих учених

(24 жовтня 2025 р, м. Одеса)

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 5 від 30 жовтня 2025 року)

Рецензенти:

Ковтун О. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов і перекладу, ДНП «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (м. Київ, Україна)

Княжева І. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна)

Організаційний комітет:

Богущ Алла Михайлівна, дійсний член НАПН України, академік, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Березовська Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Найда Руслана Григорівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти;

Діхтяренко Станіслава Вадимівна, викладач-асистент кафедри теорії та методики дошкільної освіти.

Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти: зб. наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 24 жовтня 2025 р. / за ред. Л. Березовської. Івано-Франківськ : НАІР, 2025. 260 с. ISBN 978-617-8768-09-6

До збірника увійшли тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти». У представлених роботах висвітлено актуальні питання впровадження освітніх технологій у процес підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах сучасного інформаційного простору; розглянуто інноваційні підходи до професійного становлення фахівців; проаналізовано зарубіжний досвід розроблення та реалізації освітніх інновацій у системі дошкільної освіти.

Збірник призначено для науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, аспірантів, молодих учених, а також усіх, хто цікавиться проблемами розвитку сучасної дошкільної освіти.

Матеріали розміщено в авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів, їхню відповідність вимогам чинного правопису і достовірність фактів та статистичних даних несуть автори

4. Суятинова К. Є. *Національно-мовленнєва компетентність як основа формування сучасної особистості дитини дошкільного віку*. Педагогічні науки: теорія і практика. 2023. № 55. С. 120–124. URL: <https://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/3925>

Ірина ХОЛОСТЕНКО

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
магістрантка денної форми навчання
факультету дошкільної педагогіки та психології

КАРТИНА ЯК ДИДАКТИЧНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Важливе місце у системі роботи з формування та розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку займає навчання розповіданню за картиною. Основою такого виду діяльності є опосередковане сприймання дитиною довколишнього світу. Картина допомагає розширити й поглибити уявлення дітей про природні та соціальні явища, впливає на їхні емоції, стимулює інтерес до розповідання. Учені (А. Богуш, О. Білан, Н. Гавриш) підкреслюють значення занять із використанням картин для активізації словника, формування зв'язного, граматично правильного мовлення, розвитку сприймання, уяви, логічного мислення.

Для формування умінь описувати картини використовують спеціально дібрані серії дидактичних зображень. Відбір картин здійснюється за такими критеріями:

- зображення має бути зрозумілим і доступним для сприймання, без надмірного нагромадження деталей;
- зміст картини повинен бути цікавим, близьким до життєвого досвіду дітей, відповідати їх знанням про довкілля та сезонні явища;
- зображення персонажів має бути реалістичним [7].

Діти поступово опановують різні види розповідей:

1. Розповідь за натюрмортом – зображено неживі предмети, що вимагає узагальнення знань та розвитку зв'язного мовлення.

2. Розповідь за сюжетною картиною – передбачає опис пейзажів, природних явищ і використання образних засобів мови, таких як порівняння, епітети та синоніми.

3. Опис портрету – дозволяє навчити дітей визначати риси характеру та зовнішності людини, підбирати відповідну лексику для опису частин обличчя та внутрішнього світу персонажа.

4. Розповідь за багатофігурними картинами – допомагає складати короткі завершені оповіді за окремими фрагментами, що полегшує подальше складання зв'язного тексту за всією картиною [4].

Процес навчання передбачає два етапи: підготовчий та основний. На підготовчому етапі діти знайомляться з картиною, обговорюють зміст, визначають послідовність дій, встановлюють зв'язки між об'єктами та явищами, удосконалюють словниковий запас. Основним методом є розглядання картини у супроводі бесіди та запитань педагога. Використовуються репродуктивні та проблемні запитання для аналізу, порівняння та формування власного судження дитини.

На основному етапі діти вчаться складати власні розповіді за картиною. Основні методи включають демонстрацію зразка розповіді вихователя, навідні запитання, складання розповіді за фрагментами, колективне обговорення та придумування назви картини. Згодом зразок педагога використовується для стимулювання творчості та самостійного мовлення дітей.

Рівень складності розповіді визначається самостійністю дитини у побудові висловлювань, варіативністю відповідей і розгорнутістю тексту. На початковому етапі допускаються короткі відповіді, а надалі діти вчаться будувати розгорнуті, логічно послідовні тексти.

Одним із ефективних засобів розвитку мовлення та навичок складання розповідей є використання картин та серій ілюстрацій. Картина виступає не лише об'єктом сприймання, а й стимулює розумову діяльність, емоційний

розвиток, активізує пізнавальні процеси, сприяє розвитку уміння аналізувати та узагальнювати інформацію. Вона дозволяє поєднувати розвиток сприймання, уяви, логічного мислення та мовленнєвої активності, що робить її незамінним педагогічним інструментом у роботі з дітьми дошкільного віку.

Особливу цінність представляє використання серії сюжетних картин, які відтворюють послідовність подій та композицію літературного твору. Такий підхід сприяє формуванню у дітей здатності до аналітичного осмислення сюжету, розуміння поведінки персонажів, розвитку творчого мовлення. При цьому важливим є методично обґрунтоване поетапне навчання, яке враховує вікові особливості дітей та рівень їх мовленнєвої підготовки.

А. Богуш відзначає, що діти старшого дошкільного віку більш готові до сприймання світлотіньових малюнків, оскільки у них вже сформовані уявлення про форму та колір, а також лінійних малюнків, де доступним є сприймання як об'єму, так і ритміки ліній [1]. Діти цієї вікової категорії здатні сприймати різні види малюнків: лінійні, світлотіньові та умовні. Для адекватного розуміння малюнка дитині необхідно допомогти встановити зв'язок між зображеними об'єктами та послідовність дій. Цей зв'язок є важливою умовою для повноцінного сприймання. Про розуміння малюнка можна говорити тоді, коли дитина, по-перше, встановлює взаємозв'язок між частинами сприйнятого цілого, а по-друге – між новим предметом і наявними знаннями [5].

У методичних рекомендаціях Н. Гавриш схарактеризовано різні типи занять із розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку через складання розповідей за змістом картин, які систематизуються за рівнем складності:

- 1) розповідь-опис предметної картини;
- 2) сюжетна розповідь за змістом картини;
- 3) порівняльний опис двох картин;
- 4) розповідь за пейзажною картиною або натюрмортом [2].

Кожен із зазначених видів занять має свої методичні особливості, однак усі вони передбачають обов'язкові структурні елементи заняття. Так,

першочерговим структурним елементом заняття є організація сприймання та розглядання творів живопису дітьми. Визначальним етапом заняття виступає організація процесу сприймання та безпосереднього розглядання дітьми творів живопису. Наступним етапом є формування вмінь складати зв'язні розповіді за змістом запропонованої картини. Ефективність другої частини заняття значною мірою зумовлюється якістю реалізації першої: наскільки педагог успішно забезпечив мотивацію дітей до роботи, створив умови для цілісного сприйняття художнього образу та підготував їх до подальшої мовленнєвої діяльності [2].

Л. Калмикова відзначає важливість системної підготовки дітей до сприймання та описового аналізу картин. Ефективним прийомом учена вважає вступне слово виховательки перед демонстрацією картини чи коротка бесіда, у якій подається стисла інформація про життя та творчість художника, його жанр; актуалізуються знання дітей про світ довкілля, пори року, соціальні взаємини. Звернення до власного досвіду дітей сприяє активізації їхньої розумової та мовленнєвої діяльності, стимулює прояв ініціативи та самостійності у висловлюванні думок [4].

Одним із ключових елементів заняття є бесіда за репродукцією картини. Після того як діти мовчки розглянуть твір, вихователька ставить запитання, які спрямовують їх на усвідомлене сприйняття зображеного. Під час цього процесу не слід поспішати з формулюванням запитань, а надати дітям час для вільного висловлення власних вражень і думок щодо побаченого [6].

Дотичність у поглядах вбачаємо у дослідженнях О. Коненко. Учена вважає, що заняття з дітьми старшого дошкільного віку доцільно починати з аналізу первинної назви картини чи пошуку більш точного і виразного варіанту її назви. Такий прийом дозволяє сформувати цілісне розуміння твору дітьми, що слугує підґрунтям для подальшого детального його розгляду. Питання щодо дій і характерів персонажів допомагають дітям виділити окремі частини репродукції та сприяють уважному сприйманню зображеного.

Особливу складність для дітей становлять завдання, що передбачають оцінку емоційного стану персонажів, опис їхнього настрою та особистісних рис, що зумовлено обмеженим лексичним запасом, необхідним для вербального вираження почуттів. У таких випадках ефективним стимулювальним прийомом є використання пластичних етюдів: дітям пропонують наслідувати рухи, міміку, позу героїв та спробувати «ввійти» в їхній емоційний стан, після чого висловити свої спостереження [2].

Завершальний етап заняття може бути реалізований як самостійна вправа. Дітям пропонується зосередитися на окремих об'єктах картини, вигадати уявні звуки, слова, запахи чи відчуття, пов'язані з образом, імітувати їх, а також створити діалог від імені персонажів. Виконання таких творчих завдань стимулює інтелектуальну, емоційну та мовленнєву активність дітей, підтримує позитивний емоційний настрій протягом заняття, зберігає інтерес до сприймання мистецького твору та формує бажання поділитися власними враженнями. Розвиток у дітей здатності емоційно сприймати та оцінювати основні естетичні характеристики, такі як, гармонію кольорів, композиційні особливості сюжетних картин сприяє підвищенню рівня естетичного сприймання та збагаченню мовлення дітей.

Значно поглиблюється розуміння дітьми твору при читанні за допомогою ілюстрацій. Дослідження учених переконують, що діти краще розуміють текст, коли кожне слово пов'язане з конкретним образом предмета, його властивістю або дією. Аналогічні процеси відбуваються і під час сприймання малюнків: для повного розуміння необхідно встановити зв'язки між частинами цілого та новими об'єктами, співставити їх із наявними знаннями дитини [4, с. 66].

Отже, на основі здійсненого аналізу наукових джерел в роботі з дітьми необхідно приділяти увагу використанню засобів наочності та спеціальних прийомів організації роботи з дидактичним матеріалом. Це сприяє формуванню уявлень дітей старшого дошкільного віку про об'єкти, відтворені

на сюжетних картинах, із застосуванням дидактичних посібників та інших наочних матеріалів.

Таким чином, аналіз сучасних досліджень підтверджує ефективність використання картин у розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Під час добору зображень для розгляду необхідно враховувати особливості сприймання, рівень розвитку уяви, концентрацію уваги та мисленнєві здібності, притаманні дітям дошкільного віку. Розповіді дітей за картинами стимулюють мовленнєву активність, сприяють розвитку пізнавальних процесів, збагачують словниковий запас. Розуміння мистецтва дітьми дошкільного віку проявляється через переживання почуття естетичної насолоди, яке виникає під час сприйняття краси довколишнього світу.

Література

1. Богуш А. М. Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дошкільників. *Педагогічна і психологічна науки в Україні*. Том 2: Дидактика, методика, інформаційні технології. Київ : Педагогічна думка, 2007. С. 155– 170
2. Гавриш Н. В. Сучасне заняття в дошкільному закладі. Луганськ: Алма-Матер, 2007.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 375 с.
4. Калмикова Л. Розвиток описового мовлення. Психолінгвістичний аналіз. *Дошкільне виховання*. 2003, №4, с. 19.
5. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Вид. 3-тє, доп. Тернопіль : Мандрівенць, 2023. 210 с.
6. Котик Т. М. Методика навчання дітей української мови в дошкільному закладі. Київ : Вища школа, 1994. 157 с.
7. Крутій К. Л. Зданевич Л. В. Сторітеллінг : мистецтво розповідання, або Як зацікавити й мотивувати дітей. *Дошкільне виховання*. 2017. № 7. С. 2-6.

Формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку у контексті сучасних підходів.....	143
Попова І., О. Тарасова.	
Роль ігрових технологій в екологічному вихованні дітей передшкільного віку	145
Попова І., Д. Шевченко.	
Використання поетичних творів пейзажної лірики у роботі з розвитку образного мовлення дітей старшого дошкільного віку.....	152
Радова О.	
Формування емоційного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку у взаємозв'язку з розвитком афективно-вольової сфери особистості	160
Сенько В., О. Булгакова.	
Формування кількісних уявлень дітей старшого дошкільного віку за допомогою паличок Кюїзенера.....	167
Сторож В.	
Метод інтелект-карт у роботі з дітьми дошкільного віку	171
Суховецька О.	
Ігрові освітні проекти як ефективний засіб формування мовленнєвої компетентності старших дошкільників	175
Холостенко І.	
Картина як дидактичний засіб розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку	183
Чекан О.	
Особливості розвитку словника у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня	189
Шумська О., А. Богуш.	
Народознавство як засіб національного виховання дітей старшого дошкільного віку: зміст і педагогічні умови	194

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Найда Р.

Освітні технології у процесі викладання фахових методик дошкільної освіти у педагогічному коледжі.....	203
--	-----

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Криницька Д.

Аналіз імплементації елементів зарубіжного досвіду щодо формування у дітей старшого дошкільного віку навичок культури споживання.....	215
---	-----

Курта В., А. Плюник.

Впровадження елементів зарубіжного досвіду щодо формування екологічної свідомості дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти	219
---	-----

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**«СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

**Збірник наукових праць
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
для науковців, педагогічних працівників, здобувачів вищої
освіти,
аспірантів, молодих учених**

24 жовтня 2025 р.

За загальною редакцією Л. Березовської

ISBN 978-617-8768-09-6

Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 15,11
Наклад 50 прим.

**ВИДАВНИЦТВО
“НАІР”**

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,
Тел. (050) 433-67-93
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
№4191 від 12.11.2011р.

